Sigortasız çalışmaya dur demek için;

Tersane İşçileri Kurultayı'nda gücümüzü birleştirelim!

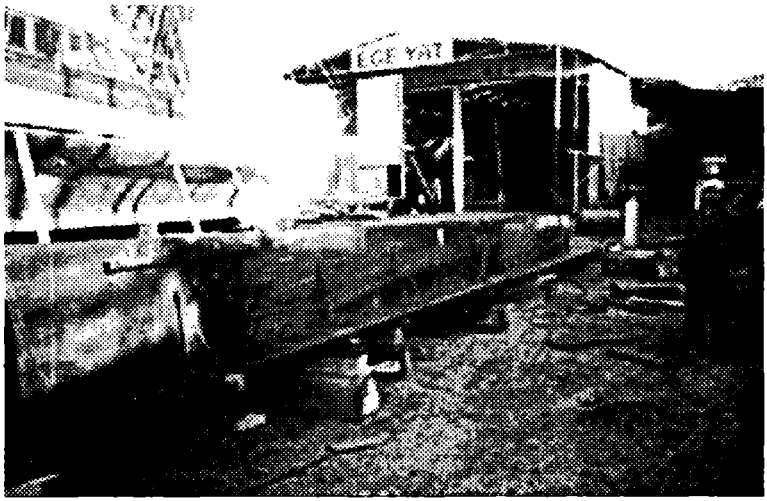
Tersane işçileri, kardeşler;

Yaklaşık olarak 20 bin işçinin çalıştığı ve her geçen gün bu sayının arttığı tersanelerde kaç işçi arkadaşımız tam anlamıyla sigorta hakkından yararlanıyor? Resmi rakamları dahi

gözönüne aldığımızda tersanelerde çalışan işçilerin yaklaşık % 65'i sigorta hakkından mahrum durumda. Yararlanan işçi arkadaşlarımızın ise hemen hemen hepsi gerçek ücretleri üzerinden değil asgari ücret üzerinden gösterilmekte. Bu uygulama bize birçok yönden zarar vermekte. Diğer yandan son dönemlerde kan emiciler yeni bir yöntem geliştirmiş durumdalar. Hemen hemen tüm işçilerin sigorta girişleri yapılmakta ama prim günlerini bir sonraki ayın sonuna kadar bildirmek yükümlülüğü olduğundan, işten ayrılan işçi arkadaşımızın sigortası 1 gün yatırılmaktadır. İşten ayrılmayan işçiler için de aynı yöntem uygulanmaktadır.

Gözünü kâr hırsı bürümüş tersane patronları, daha fazla kâr elde edebilmek için bin bir yolla bizleri azgın bir sömürünün cenderesine alıyorlar. Öyle ki, yalnızca sigortamızı yapmamakla kalmıyor, taşeronlaştırma, sosyal hak tanımama, örgütsüzleştirme, iş ve can güvenliğimizi tehdit altında bırakacak uygulamalara gitme, 12-14 saatlere kadar çalıştırma gibi yöntemlerle, bizleri iliklerimize kadar sömürüyorlar. Onlar bu "ucuz işgücü" sayesinde kasalarını şişiriyorlar, sonra da çıkıp sanki kendi marifetleriymiş gibi *'gemi inşa sanayicileri olarak Türk tersanelerini ne kadar geliştirdiklerinden'* dem vuruyorlar. Önlerine yeni hedefler koyarak dünya pazarlarından daha büyük pay kapmanın hesaplarını yapıyor, bu hesap ve projelerini övüne övüne gazetelerde anlatıyorlar.

Konuşmasına konuşuyorlar ama, konuşmalarının hiçbir yerinde sigortasız, güvencesiz ve geleceksiz olarak gece-gündüz demeden ölesiye çalıştırdıkları biz işçilerden hiç ama hiç söz etmiyorlar. Kendileri için cennet olan tersanelerin, bizler için nasıl bir cehennem olduğundan hiç söz etmiyorlar. Bizim kanımızla çoğalan paralarının nasıl kazanıldığından hiç bahsetmiyorlar. Onlara göre hepsi helal para! Onlar böylesine büyük vurgunları, biz işçileri her türlü haktan ve güvenceden yoksun olarak çalıştırmaları sayesinde yapabiliyorlar. Biz işçileri makineden, hatta villalarını bekleyen köpeklerden bile değersiz görüyorlar.

Kardeşler;

Sigorta hakkı dünya işçi sınıfının yüzlerce yıllık mücadelesinin ve bu mücadelede ödenen ağır bedellerin ürünü olarak doğup gelişmiştir. Bu hakkı işçi sınıfına ne asalak patronlar tanımıştır, ne de bu asalakların sömürü düzeni! Tersine yüzlerce yıllık mücadelenin ürünü olan bu hak, yine işçi sınıfının mücadeleleri ile korunabilmiş ve bugünlere gelmiştir. Sömürücü bezirganlar ise her fırsatta bu hakkı elimizden almak için bin bir yöntem geliştirmiş, işçilerin örgütsüzleşip mücadele etmekten uzaklaştığı her durumda bu hakkımızı gaspetmişlerdir. Bunun en açık örneği tersanelerde yaşanan durumdur. 'Tersaneler gerçeği' bize gösteriyor ki, sigorta hakkı nasıl ki örgütlü mücadelenin ürünü olmuşsa, yine ancak örgütlü mücadele ile korunabilir ve bu haktan yararlanılabilir. Demek ki biz tersane işçileri olarak bu hakkı, "iyi niyetli-babacan" işverenler bularak değil, ancak ve ancak gücümüzü birleştirip örgütlenerek kazanabiliriz. Peki sigortaya kavuşmak bizlere ne kazandıracak? İsterseniz bu soruyu **"sigortasız çalışmak bizlere ne kaybettiriyor?"** diye soralım ve kaybettiklerimize bakmadan önce sosyal güvenlik sisteminin gelişimine kısaca değinelim.

Sosyal güvenlik sistemi

Sigortasız çalışmak, öncelikle, sosyal güvenlik sisteminin dışında kalmak anlamına gelmektedir. Sosyal güvenlik sistemi aşağı yukarı bundan 100 yıl kadar önce sanayinin geliştiği ve işçi hareketinin yaygınlaşıp güçlendiği Avrupa ülkelerinde ortaya çıkmıştır. Başlangıçta sınırlı bir alanı kapsayan sigorta kavramı, işçi hareketindeki gelişmeye bağlı olarak genişlemeye başlamış, 1929-33 bunalımı ve sosyalizmin dünya ölçeğinde güçlenmesi kapitalistleri işçilere daha geniş haklar tanımaya zorlamış ve "sosyal güvenlik" 20. yüzyılın ortalarında bugünkü anlamını kazanmıştır. Özellikle de 2. Paylaşım Savaşı sonrasında kapitalistler, hem sosyalizmin ve giderek güçlenen işçi hareketinin önünü kesmek, hem de yaşadıkları pazar krizini aşmak için "sosyal politikalar" üretmek zorunda kalmışlardır. Sosyal devlet kavramı bu sürecin bir ürünü olmuş, devlet, ekonomik-sosyal yaşamın önemli bir parçası haline gelmiştir. Sosyalizmin geçici bir yenilgi yaşadığı 1990'lardan bu yana ise kapitalistler, işçi sınıfının sosyal kazanımlarını budamaya ve ortadan kaldırmaya yönelmişlerdir. Bugün gelinen aşamada dünün kazanımları bir bir gaspedilmektedir. Gaspedilmek istenen ve tersaneler gibi birçok sanayi bölgesinde fiilen gaspedilmiş olan haklarımızdan biri de "sosyal güvenlik" hakkıdır.

Peki sosyal güvenlik sisteminin amacı nedir? **Sosyal güvenlik**, iş kazaları, meslek hastalıkları, hastalık, analık, malullük, yaşlılık, ölüm, sakatlık ve muhtaçlık gibi tehlikeler karşısında **kişinin ve ailesinin** korunmasını amaç edinir. Sigortasız çalıştığımızda işte tüm bu korumalardan hem biz, hem de ailemiz yoksun kalmaktadır. 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 2. maddesi *"bir hizmet akdine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılanlar bu kanuna göre sigortalı sayılırlar"* demektedir. Yani işveren sizi bildirsin ya da bildirmesin, kanun önünde sigortalı sayılıyorsunuz. Ama bunun için de, fiilen o işyerinde çalıştığınızı **ispatlamanız** gerekmektedir. Yani işveren sizi sigortalı yapmamışsa, SSK yetkililerince

sigortalı olduğunuz tespit edilmemişse, ya da siz mahkeme yoluyla o işyerinde çalıştığınızı kanıtlamamışsanız, sigortalı olamıyor ve sosyal güvenlik sisteminin dışında kalıyorsunuz demektir. Şimdi sosyal güvenlik sisteminin dışında kalmanın, yani sigortasız çalışmanın bizlere neler kaybettirdiğine bir bakalım:

İş kazaları ve meslek hastalıkları sigortası

Tersanelerde günübirlik iş kazalarına tanık oluyoruz. Aç gözlü tersane patronları, maliyetlerini düşürmek ve kârlarını artırmak için iş güvenliğine ilişkin neredeyse hiçbir önlem almamaktadırlar. Bunun sonucu olarak tersanelerde sakatlanmalar günübirlik bir hal almış, ölümler ise seri cinayetler biçimini kazanmıştır. Tersane patronlarının iş güvenliğine ilişkin tedbirleri almaması bir yana, sakatlanma ve ölümle sonuçlanan iş kazalarında sigortasız çalışmanın ağır bedelini ödüyoruz. Tersane patronları iş kazalarının üzerini örtmek için göstermelik yardımlar yapmakta, cinayetlerde ise ölen kişinin ailesini sus payı vererek kandırmaktadırlar. Böylece hem iş kazası geçirip sakatlananlar, hem de ölen kişinin aileleri sigorta kurumunca yapılacak yardımlardan yoksun kalmaktadırlar.

Tersane işçilerini tehdit eden en önemli tehlikelerden bir diğeri meslek hastalıklarıdır. Tersane patronlarının "en ucuz maliyet" hesabıyla iş yapması ve güvenlik tedbirlerini almaması nedeniyle tersane işçileri, kimyasal, fiziksel, biyolojik ve

psikolojik tehlikelerle yüz yüze kalmaktadırlar. Tersaneler iş kazaları kadar meslek hastalıkları açısından da önemli tehlikeler taşımaktadır. Sigortasız çalıştığımız için, iş kazalarına ve meslek hastalıklarına ilişkin 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nca sigortalıya yapılacak şu yardım ve haklardan yararlanamıyoruz:

- Sağlık Yardımı

Madde 13 *– İş kazalarıyla meslek hastalıkları halinde sigortalıya yapılacak sağlık yardımları, sigortalının:*

A) Hekime muayene ettirilmesi, hekimin göstereceği lüzum üzerine teşhis için gereken klinik ve laboratuvar muayenelerinin sağlanması, gerekirse sağlık müessesesine yatırılması ve her türlü tedavisinin yapılması,

B) Tedavi süresince gerekli ilaç ve iyileştirme araçlarının sağlanması

- Geçici iş göremezlik ödeneği:

Madde 16 *– İş kazası veya meslek hastalığı dolayısıyla geçici iş göremezliğe uğrayan sigortalıya her gün için geçici iş göremezlik ödeneği verilir.*

Geçici iş göremezlik ödeneğinin günlük tutarı, yatarak tedavilerde günlük kazancın yarısı, ayakta tedavilerde ise günlük kazancın üçte ikisi oranındadır.

- Sürekli iş göremezlik ödeneği:

Madde 19 *– Geçici iş göremezlik hali sonunda Kuruma ait veya Kurumun sevk edeceği sağlık tesisleri sağlık kurulları tarafından verilecek raporlarda belirtilen arızalarına göre, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün en az % 10 azalmış bulunduğu Kurumca tespit edilen sigortalı, sürekli iş göremezlik gelirine hak kazanır.*

Sürekli iş göremezlik halinde işçiye, yıllık kazancının yüzde 70'inin iş göremezlik oranıyla çarpımı sonucu bulunacak tutar oranında yıllık bir gelir bağlanmaktadır. Eğer iş göremezlik

raporu bulunan kişi başkasının bakımına muhtaç ise bu gelir yüzde 50 oranında arttırılarak ödenmektedir. Sürekli iş göremezlik geliri sigortalıya ömür boyunca verilir.

- ***Ölüm halinde eş ve çocuklara gelir bağlanması:***

Sigortalının ölümü halinde ölen kişinin yıllık kazancının yüzde 70'i bulunur ve eş ve çocuklara aşağıdaki şartlarda bu tutar üzerinden şu oranlarda gelir bağlanır:

- Dul eşine % 50, gelir alan çocuğu bulunmayan dul eşine %75
- 18 yaşını, orta öğrenim yapması halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim yapması halinde 25 yaşını doldurmamış olan veya çalışamayacak durumda malül bulunan ve Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almayan çocuklarla yaşları ne olursa olsun evli olmayan, evli olmakla beraber sonradan boşanan veya dul kalan ve Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi bir işte çalışmayan, buralardan gelir veya aylık almayan kız çocukların her birine % 25
- Yukarıda belirtilen ve sigortalının ölümü ile anasız ve babasız kalan veya sonradan bu duruma düşenlerle, ana ve babaları arasında evlilik bağlantısı bulunmayan yahut sigortalı babanın ölümü tarihinde evlilik bağlantısı bulunmakla beraber anaları sonradan evlenen çocukların her birine %50

Eğer eş ve çocuklara bağlanan gelirin tutarı ölen kişinin gelirinin yüzde 70'ini aşarsa, aşan kısım orantılı olarak eş ve çocukların gelirinden düşülür. Yok eğer bağlanan gelir yüzde 70'in altında ise kalan tutar, sosyal güvenlik sistemine tabii çalışmamaları kaydıyla ölen kişinin anasına ve babasına eşit oranlarda gelir olarak bağlanır.

Yukarıda saydıklarımız dışında İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Sigortası kapsamında sigortalıya ayrıca şu yardımlar yapılmaktadır : Protez araç ve gereçlerinin sağlanması, takılması, onarılması ve yenilenmesi; sağlık nedeniyle sigortalının başka yerlere gönderilmesi, yabancı bir ülkede tedavisi mümkün görülen rahatsızlıklarda yol paraları ve tedavi giderlerinin karşılanması, cenaze masrafı karşılığı verilmesi.

Hastalık sigortası

Sosyal Güvenlik Sistemi kapsamında düzenlenen sigortalardan biri de hastalık sigortasıdır. Hastalık sigortası, sigortalının, iş kazası ve meslek hastalığı sayılmayan hastalıklar karşısında korunmasını ve tedavisini amaçlamaktadır. Sigortalı çalışmayan işçilerin yararlanamadıkları hastalık yardımları şunlardır:

- ***Sigortalıya yapılan hastalık yardımları***

Muayene ve tedavi yardımları, teşhis ve tedavi için gerekirse sağlık müessesesine yatırılması, ilaç ve iyileştirme araçlarının sağlanması (ayakta yapılan tedavilerde ilaç bedellerinin yüzde 20'si sigortalıdan alınır); protez, araç ve gereçlerinin sağlanması, takılması, onarılması ve yenilenmesi (bedellerin yüzde 20'sini sigortalı öder); son bir yıl içinde en az 120 gün prim ödenmesi kaydıyla geçici iş göremezlik durumunda geçici iş göremezliğin üçüncü gününden itibaren geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi, son bir yıl içinde 300 gün prim ödenmesi kaydıyla yurt içinde tedavisi imkansız rahatsızlıklarda yurtdışına gönderilmesi. Sigortalı işçi hastalık sigortası kapsamında bu yardımları almaktadır.

- Sigortalının ana, baba, eş ve çocuklarına yapılan sağlık yardımları

Son bir yıl içinde 120 gün adına prim ödenmiş olması kaydıyla sigortalının eşi ve geçindirmekle yükümlü olduğu çocukları, ana ve babası da muayene, teşhis ve tedavi, sağlık müessesinde yatarak tedavi, ilaç ve iyileştirme vasıtalarının sağlanması gibi yardımlardan yararlanırlar. Sigortalının eşi, çocukları, ana ve babası sağlık yardımından yararlandığında, sigortalıdan ilaç bedelinin yüzde 10'u (ayakta yapılan tedavilerde yüzde 20) alınır. Sürekli iş göremezlik geliri, malullük veya yaşlılık aylığı almakta olanlar ise bunlara ek olarak protez gibi araç ve gereçlerden de yararlanırlar ve bu araç-gereçlerin bedellerinin yalnızca yüzde 10'unu öderler. Sigortalının sigortalılık durumunu yitirmesi durumunda ise hem sigortalı, hem de bakmakla yükümlü olduğu kişiler bu yardımlardan altı ay daha yararlanırlar.

Analık sigortası

Sigortalı kadının veya sigortalı erkeğin sigortalı olmayan karısının analığı halinde yapılan yardımlar şunlardır: Gebelik muayenesinin yaptırılması ve gerekli sağlık yardımlarının sağlanması, doğum yardımı, emzirme yardım parası verilmesi, sigortalı kadının doğumdan önce ve sonra işinden kaldığı günler için ödenek verilmesi, analık hali sebebiyle gerekirse yurt içinde başka yere gönderilmesi. Bunların dışında, sigortalı kadına veya sigortalı olmayan kadının sigortalı eşine ayrıca emzirme yardımı verilir.

Malulluk sigortası

Hangi sebepten olursa olsun çalışma gücünün üçte ikisini yitirenler ile iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle meslekte kazanma gücünün en az yüzde 60'ını yitirenler Sosyal Sigortalar Kanunu'nca malûl sayılmaktadırlar. Malûllük sigor-

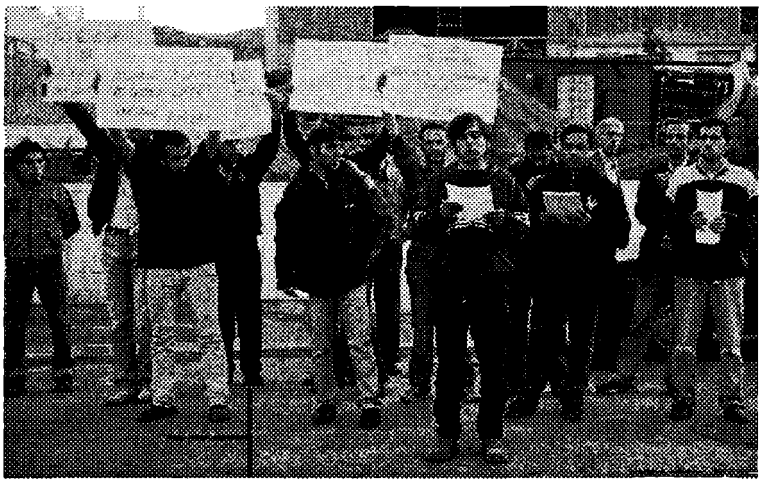
tası kapsamında sağlanan yardım, sigortalıya malullük aylığı bağlanmasıdır. Fakat sigortalının malûllük aylığına hak kazanabilmesi için toplamında 1800 gün veya en az son beş yıl boyunca sigortalı bulunup, sigortalılık süresi boyunca her yıl için yıllık ortalama 180 gün üzerinden adına prim ödenmiş olması gerekmektedir. Bu şartları taşıyan malûllere ortalama yıllık kazancının yüzde 60'ı oranında yıllık gelir bağlanmakta ve bu gelir 12'ye bölünerek her ay malûllük aylığı olarak ödenmektedir. Sigortalının başka birine muhtaç yaşaması durumunda ise bu gelir ortalama yıllık kazancın yüzde 70'i üzerinden hesaplanmaktadır.

Trafik kazası, meslek hastalığı sayılmayan rahatsızlıklardan ileri gelen çalışma gücünü yitirme durumu bir yana, tersane işçileri olarak iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle iş yapma gücümüzün yüzde 60'ını kaybetme tehlikesiyle her zaman yüz yüzeyiz. Sık sık yaşanan iş kazalarında birçok arkadaşımız sakat kalmaktadır. Görünen iş kazaları dışında ise, kullanılan kimyasal maddeler, aşırı gürültü, fiziksel koşulların kötülüğü gibi nedenlerle bizleri ağır ağır kuşatan ve farkına bile varmadığımız hastalıklara yakalandığımız koşullarda sigortalı olarak çalışmadığımız için bunların meslek hastalığı olduğunu belgeleyemiyoruz. Hem çalışamaz duruma düşüyor, hem hastalığın tedavisi için gerekli yardımlardan yoksun kalıyor ve hem de malûllük sigortasından yararlanamıyoruz.

Yaşlılık sigortası

Yaşlılık sigortası iki ana yardımdan oluşmaktadır. Bunlar:

yaşlılık aylığı bağlanması ve toptan ödemedir.

Yaşlılık aylığından yararlanabilmek için sigortalının şu şartlardan birini taşıması gerekmektedir. A) Kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaşını doldurmuş olmak ve en az 7000 gün adına prim ödenmiş olması veya B) Kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaşını doldurmuş olmak, 25 yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 4500 gün adına prim ödenmiş olması. Bu şartlardan birini taşıyan sigortalı yaşlılık aylığı almaya hak kazanmaktadır. Sakatlık durumunda ise yaş sınırı aranmaksızın sakatlığın derecesine, sigortalılık yıl sayısına ve prim ödeme sürelerine göre yaşlılık aylığı bağlanmaktadır (bu sakatlığın iş kazası olması gerekmez). Birinci derece sakatlıklarda en az 15 yıldan beri sigortalı olmak ve 3600 gün prim ödenmiş olması, ikinci derece sakatlıklarda en az 18 yıldan beri sigortalı olmak ve 4000 gün prim ödenmiş olması, üçüncü derece sakatlıklarda ise en az 20 yıldan beri sigortalı olmak ve 4400 gün prim ödenmiş olması şartıyla yaş durumuna bakmaksızın yaşlılık aylığı bağlanmaktadır. Yaşlılık aylığı şu şekilde bağlanır: Öncelikle **aylık bağlama oranı** bulunur. Aylık bağlama oranı, toplam prim ödeme gün sayısının ilk 3600 gününün her 360 günü için % 3,5, sonraki 5400 günün her 360 günü için % 2 ve daha sonraki her 360 gün için % 1,5 oranlarının toplamıdır. Buradan bulu-

nacak oran ortalama yıllık kazanç ile çarpılır ve 12 aya bölünerek bağlanacak aylık miktarı bulunur.

Yaşlılık aylığı alma koşullarını yerine getiremeyen sigortalıya ise kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaşını doldurmaları veya 50 yaşını doldurmuş ve erken yaşlanmış olduğunun tespit edilmesi halinde prim ödeme gün sayısına bakılmaksızın toptan ödeme yapılır. Toptan ödeme miktarı, işçi ve işveren payları olarak sigortalı adına yatırılan malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin toplamından oluşur.

Ölüm sigortası

Ölüm sigortası kapsamında yapılan yardımlar şunlardan oluşmaktadır. 1- Ölen sigortalının eşine, çocuklarına, ana ve babasına aylık bağlanması, 2- Ölen sigortalının eşine, çocuklarına, ana ve babasına toptan ödeme yapılması, 3- Ölen sigortalı için cenaze masrafı karşılığı verilmesi.

- Sigortalının ana, baba, eş ve çocuklarına aylık bağlanması

Ölen kişinin hak sahiplerine aylık bağlanması için, ölen kişinin malûllük veya yaşlılık aylığı alıyor olması gerekmemektedir. Malûllük ve yaşlılık aylığı alanların veya almaya hak kazananların yanısıra, toplam 1800 gün adına prim ödenmiş olanlarla, en az 5 yıldan beri sigortalı bulunup her yıl için ortalama 180 gün adına prim ödenmiş olanların hak sahiplerine de aylık bağlanmaktadır. Ölen kişinin hak sahiplerine bağlanacak aylığın hesabında, malûllük veya yaşlılık aylığı almakta olan veya almaya hak kazanan sigortalının aldığı veya almaya hak kazandığı malûllük ve yaşlılık aylığının tamamı, toplam en az 1800 gün adına prim ödenen veya en az 5 yıldır sigortalı olup her yıl için ortalama 180 gün adına prim ödenmiş olan sigortalının yıllık ortalama kazancının yüzde 60'ı esas alınır. Ölen kişiye bağlanan veya bağlanabilecek aylığın hak sahipleri arasında dağıtımı şu şekilde yapılır:

- Dul eşine %50, aylık alan çocuğu bulunmayan dul eşine %75,

18 yaşını, orta öğrenim yapması halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim yapması halinde 25 yaşını doldurmamış olan veya çalışamayacak durumda malül bulunan ve Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almayan çocuklarla yaşları ne olursa olsun evli olmayan, evli olmakla beraber sonradan boşanan veya dul kalan ve Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi bir işte çalışmayan, buralardan gelir veya aylık almayan kız çocukların her birine %25,

- Yukarıda belirtilen ve sigortalının ölümü ile anasız ve babasız kalan veya sonradan bu duruma düşenlerle, ana ve babaları arasında evlilik bağlantısı bulunmayan yahut sigortalı babanın ölümü tarihinde evlilik bağlantısı bulunmakla beraber anaları sonradan evlenen çocukların her birine %50 oranında aylık bağlanır.

Ana ve babaya aylık bağlanmasının şartları ise Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 69. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir

" *Sigortalının ölümü tarihinde eşine ve çocuklarına bağlanması gereken aylıkların toplamı, sigortalıya ait aylıktan aşağı olursa, artanı, eşit hisseler halinde, sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi çalışmayan veya 2022 sayılı Kanuna göre bağlanan aylık hariç olmak üzere buralardan her ne ad altında olursa olsun gelir veya aylık almayan ana ve babasına aylık*

olarak verilir. Ancak, bunların her birinin hissesi sigortalıya ait aylığın % 25'ini geçemez."

- Sigortalının ana, baba, eş ve çocuklarına toptan ödeme yapılması

Ölen sigortalının hak sahipleri aylık bağlanmasına hak kazanamadıkları takdirde ölen kişi adına işçi ve işveren payı olarak ödenen malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortası primlerinin toplamı aşağıdaki şekilde hak sahiplerine toptan ödeme olarak ödenir.

- Dul eşine %50, toptan ödeme alacak durumda çocuğu bulunmayan dul eşine %75,
- 18 yaşını, orta öğrenim yapması halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim yapması halinde 25 yaşını doldurmamış olan yahut yaşları ne olursa olsun çalışamayacak durumda malül bulunan çocuklarla evli olmayan kız çocukların her birine %25,
- Yukarıda belirtilen ve sigortalının ölümü ile anasız ve babasız kalan veya sonradan bu duruma düşenlerle, ana ve babaları arasında evlilik bağlantısı bulunmayan çocukların her birine %50,

Ana ve babaya toptan ödeme yapılmasının şartları ise Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 71. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir : " *Sigortalının ölümü tarihinde eşine ve çocuklarına yapılacak toptan ödemelerin toplamı, toptan ödenecek miktardan aşağı olursa, artanı, eşit hisseler halinde, sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi çalışmayan veya 2022 sayılı Kanuna göre bağlanan aylık hariç olmak üzere buralardan her ne ad altında olursa olsun gelir veya aylık almayan ana ve babasına verilir. Ancak, bunların her birinin hissesi % 25' i geçemez."*

Sigortasız çalışmanın çalışma yaşamına etkileri

Yukarıda sigortasız çalışmanın bizlere neler kaybettirdiğini gördük. Ancak sigortasız çalışmanın bize kaybettirdiği şeyler yukarıda saydıklarımızla sınırlı değil. Sigortasız çalışma,

çalışma yaşamımıza ilişkin bir dizi hakkımızın da ortadan kalkmasını beraberinde getirmektedir. Bunları başlıklar altında kısaca şöyle sıralayabiliriz:

Sigortasızlık ve taşeron çalışma

Tersanelerde çalışan işçilerin %90'a yakını taşeron işçisi olarak çalışmakta, tersaneler içerisinde bini aşkın taşeron bulunmaktadır. Ayrıca her geçen gün sayısı artan simsarlar da buna eklenince önümüze korkunç bir tablo çıkmaktadır. Buna bir de son dönemlerde sıkça karşılaştığımız, götürü usulü çalışma eklenmiş durumda. Tersanelerde uygulanmakta olan taşeronluk sisteminin yasal hiçbir yanı yoktur. Çünkü 4857 sayılı İş Kanunu'na göre asıl işten sayılan işler taşerona devredilememektedir. Taşeronluk ancak yardımcı işlerde ve uzmanlık gerektiren işlerde mümkündür. Yani asıl işveren, kendisinin işçi alıp yaptırabileceği bir işi bir taşerona (alt işverene) yaptıramaz. Ne var ki, tersane patronları hiçbir hukuk tanımadan taşeronluğu yaygınlaştırmaktadırlar. Taşeron çalışma hem sigortasızlığın nedenlerinden biri, hem de sigortasızlığın sonuçlarından biridir.

Sigortasızlık, yevmiyelik işçilik ve ücret

Sigortasız çalışmanın diğer bir sonucu ise yevmiyelik işçiliktir. Yevmiyelik işçi olarak bir o taşerondan diğer taşerona geçiyor, hem asıl işverenin, hem de taşeronun çifte sömürüsüyle yüz yüze kalıyoruz. Bir yanda asıl işverenin "daha fazla kâr" hırsı, öte yanda asıl işverenden iş alan taşeronun "daha fazla kâr" hırsı. Bunun sonucu ise bir yandan düzenli bir ücretten, öte yandan da hafta sonu tatili ücreti gibi haklardan yoksun kalmamız olmaktadır.

Sigortasızlık ve işten çıkarmalar

Sigortasız çalışmanın bir diğer sonucu ise işten çıkarmalardır. Tersanelerde işten çıkarmalarda hukukun yeri yoktur. İstendiği zaman hiçbir gerekçe olmadan işten atılabiliyor, düzenli bir iş yaşamına sahip olamıyoruz. Oysa sigortalı olmak bir yandan taşeronluk sisteminin ortadan kaldırılmasına zemin oluştururken, öte yandan da kanun önünde asıl işverenin işçisi olduğumuzu (günlük dilde kadrolu olmak diyoruz) belgelemenin en önemli araçlarından birini oluşturmakta, işten atmalarda dava yoluna gitme, işe iade ya da tazminat hakkı elde etmemizi kolaylaştırmaktadır.

Sigortasızlık ve işsizlik sigortası

Sigortasız çalışmak işsizlik sigortasından yararlanarak, işsizlik ödeneği almamızı da engellemektedir.

Sigortasızlık, kıdem ve ihbar tazminatı

Genelde taşeron olarak çalıştığımız için bir yılı dolduramıyoruz. Ne var ki, bir yılı doldurmuş olsak bile sigortalı olmadığımız için işveren istediğinde herhangi bir tazminat ödemekten kaçınabilmektedir. Diğer yandan ihbar tazminatını

da neredeyse hiçbirimiz alamıyoruz. Sigortalı olduğumuzda hem işten atmalar zorlaşacaktı, hem de farklı taşeronlar altında çalışsak bile asıl işveren değişmeden kaldığı sürece aynı işyerinde çalıştığımız sürelerin toplamı kıdem tazminatı hakkının elde edilmesinde veri olarak alınacaktı. Yani bir çoğumuz aynı tersanede taşeron değiştirerek çalışıyoruz. Çalıştığımız tersane aynı kaldığı sürece taşeronlar değişse bile (ki bunun kanun önünde hiçbir hukuksal yanı yok) kıdem tazminatı hakkını kazanmakta o tersanede çalıştığımız sürelerin toplamı dikkate alınacaktı.

Sigortasızlık ve işyeri hekimliği

Yasalara göre 50 ve daha fazla işçinin çalıştığı işyerlerinde, çalışan işçi sayısına göre yasalarca belirlenen sayıda işyeri hekimi, hemşire ve sağlık personeli bulundurma zorunluluğu vardır. Sigortasız çalışma işverenleri bu zorunluluklardan da kurtarmakta, bizlerden ses çıkmadığı için 50 kişiden fazla sigortalı işçi bulunsa bile bu zorunluluğa uymamaktadırlar.

Öte yandan kan emici tersane patronları, ne zaman işyerindeki işçi sayısına bağlantılı olarak yapmak zorunda kalacağı bir yükümlülükle karşılaşsa, bunun arkasına dolanmak için ana firmayı birkaç şirkete bölerek işlerini yürütmektedir. İşverenler, işyeri hekimliği zorunluluğuna karşı böyle davrandığı gibi zorunlu tasarruf kesintilerinden kurtulmak için de, şirket başına çalışan sayısını 10'un altına indirmişlerdi. İş güvencesi hükümleri çıktığı zaman işçi sayısını 30'un altına düşürdükleri gibi.

Sigortasızlık ve sosyal haklar

Sigortasız çalışmanın bir diğer sonucu ise sosyal haklardan yoksunluktur. Yevmiyelerimiz ve yemek dışında hiçbir sosyal hak elde edemiyor ve yararlanamıyoruz. Sigortalı çalışmak sosyal sigortalar tarafından sağlanan sosyal yardımları

doğrudan kazanmamızı sağlayacaktır.

Sigortasızlık ve sendikal haklar

Sigortasız çalışmanın en önemli sonuçlarından biri örgütlenmenin zorlaşması ve sendikal haklardan yararlanamamaktır. Sigortasız çalışan bir işçi de sendikaya üye olabilir. Ancak, Çalışma Bakanlığı sendikanın yetkili olup olmadığını sigortalı işçi sayısı üzerinden belirlediğinden, ayrıca hukuki veya fiili mücadele yoluyla çalıştığımızı belgelememiz gerekecektir. Yani kısacası sigortasızlık fiilen sendikal haklara kavuşmamızı neredeyse imkansızlaştırmaktadır. Taşeronluk sistemi ile bir arada düşünüldüğünde sigortasızlığın sendikal haklar konusunda ne büyük engeller yarattığı açıktır.

Sigorta hakkı örgütlü mücadeleyle kazanılacak!

Biz tersane işçileri açısından sigorta hakkının ne kadar vazgeçilmez olduğu açık. Tersaneleri bizler için cehennem durumuna getiren etkenlerin başında sigortasız çalışmak geliyor. Sigortasızlık yalnızca bizleri ve ailemizi sigortalı çalışmanın getirdiği sosyal güvencelerden yoksun bırakmakla kalmıyor, aynı zamanda tersane patronlarının azgın sömürüsünün katmerleşmesine de kaynaklık ediyor. İş cinayetleri ve sakatlanmalar kadar, bunların en önemli kaynağı durumundaki taşeronluk sistemi de sigortasızlığın sayesinde varlığını sağlamlaştırmaktadır. Ne var ki, sigorta hakkını ve diğer tüm haklarımızı kazanmanın en vazgeçilmez koşulu örgütlenmektir. Nasıl ki sosyal güvenlik hakkı, yüzlerce yıllık mücadeleler ile kazanılmışsa, bu hakkın kullanılabilmesi de örgütlü bir mücadeleyi zorunlu kılmaktadır. Demek ki hem sigorta hakkını, hem de diğer hak ve taleplerimizi kazanmanın kilit noktası örgütlenmektir.

Tersane işçileri, kardeşler!

20 bine yakın işçinin örgütlü birliği karşısında hiçbir tersane patronunun, ya da onların örgütlü gücü durumundaki GİSBİR'in dayanma gücü yoktur. İşte bu birliği yaratmak, tersane patronları karşısında tersane işçilerinin örgütlü gücünü açığa çıkarmak için yola çıkan bir grup tersane işçisi olarak bir işçi kurultayı örgütlemeye karar verdik. Birlikte davranmayı başarabilirsek tersane patronlarının bizleri sigortasız ve taşeron olarak çalıştırma olanağı yoktur. Yapılacak kurultayda, bu birliği yaratmayı tartışacak, tersane patronları ve GİSBİR karşısında işçilerin örgütlü birliğini yaratacağız.

Tersane İşçileri Kurultayı Hazırlık Komitesi olarak, tüm tersane işçilerini başta sigorta olmak üzere, tüm taleplerimize sahip çıkmaya, Kurultay'a katılarak birleşme çağrımıza el uzatarak yanıt vermeye çağırıyoruz.

Gelin birliğimizin temelini birlikte atalım.

Gelin örgütlü gücümüzü hep birlikte inşa edelim.

Gelin sigorta hakkımızı hep birlikte kazanalım.

Tersane İşçileri Kurultayı Hazırlık Komitesi

Sigorta hakkı için örgütlenmeye,
Tersane İşçileri Kurultayı'na!

*** Sigortasız çalışmaya hayır!**
*** Tüm çalışanlara,**
gerçek ücret üzerinden sigorta!
*** Taşeron çalışma kaldırılsın,**
tüm işçilere kadro verilsin!
*** İş kazaları ve meslek hastalıklarına**
karşı gerekli tedbirler alınsın,
ölümler durdurulsun!
*** Sendikal örgütlenmenin önündeki**
tüm engeller kaldırılsın!
*** 7 saatlik işgünü,**
35 saatlik çalışma haftası!
*** Yevmiyelik çalışmaya son!**
Herkese insanca yaşamaya yeten,
düzenli ücret!
*** Tüm tersanelerde işyeri sağlık**
birimleri kurulsun!

Tersaneler cehennem,
işçiler köle kalmayacak!

Kamu Emekçileri Bülteni Özel Sayı: 273 ● Fiyatı: 250 000 TL ● Kasım 2004 ● **Sahibi ve S. Yazı İşleri Md.**: Gülcan CEYRAN ● EKSEN Basım Yayın Ltd. Şti. ● Mollaşeref Mah. Millet Cad. 50/10 Fatih/**İstanbul** ● Tel/Fax: 0 (212) 534 32 39 ● **Baskı**: Özdemir Mat. İST